

Etter terrorangrepene mot USA

Taler

Kjell Magne Bondevik

Dato

8 november 2001

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Redegjørelse

1 President,

Terroranslagene mot USA 11. september var en krigserklæring.

5 Det var en krigserklæring mot den internasjonale rettsorden, mot internasjonalt samkvem, mot frie og åpne samfunn, mot toleranse, og mot selve menneskeverdet.

10 Vi fordømmer på det sterkeste disse avskyelige handlingene. Og vi fordømmer dem som står bak.

Målet i kampen mot internasjonal terrorisme er klart: Vi må forhindre nye terroranslag. Og de ansvarlige for angrepene 11. september og deres støttespillere må oppspores og stilles til ansvar.

15

En hel verden står samlet bak dette kravet.

20 Kampen mot terrorisme føres med politiske, diplomatiske, rettslige og finansielle virkemidler. Dessverre er det også nødvendig å bruke militære virkemidler. Dette fordi Taliban-regimet ikke har villet samarbeide med det internasjonale samfunn om å stille de ansvarlige for angrepene 11. september til ansvar, men istedenfor opptrer som deres støttespillere.

25 Militære aksjoner betyr alltid etiske dilemmaer, og jeg skjønner folks uro i den forbindelse. Vi står ikke overfor valget mellom et godt og et dårlig alternativ. Men jeg mener at ikke å bruke militære virkemidler for å forhindre nye terroranslag er det dårligste, konsekvensene er uoverstigelige og kan bli

grusomme.

30

Situasjonen i Afghanistan kaller også på en storstilt humanitær bistand. Nødhjelpsbehovet var stort før krigen mot terrorisme begynte, men bistanden relativt liten. Paradoksalt nok har nå denne situasjonen endret seg, de siste ukene har sentrale giverland doblet og tredoblet den humanitære bistanden.

35

President,

De internasjonale reaksjonene etter 11. september har vært entydige, klare og samstemte.

40

Det er meget bred støtte til USAs rett til selvforsvar.

EU-landene har gitt sin fulle støtte til USA. Russland, Kina, Japan, Stillehavslandene og en lang rekke land og organisasjoner har fordømt anslagene og gitt USA sin støtte.

45

Vi skal særskilt merke oss at Organisasjonen av islamske land har fordømt terroranslagene, og at de arabiske landene på ulike måter bidrar til koalisjonen.

50

Dagen etter terroranslagene vedtok FNs Sikkerhetsråd enstemmig resolusjon 1368. Resolusjonen er historisk. Den slår fast at terroranslagene utgjør en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet, og bekrefter USAs rett til individuelt eller kollektivt selvforsvar, i tråd med FN-paktens artikkel 51. USAs militære tiltak er altså fullt ut i tråd med FN-pakten og Sikkerhetsrådets vedtak.

55

Sikkerhetsrådet fordømte terroraksjonene, og påla alle stater å samarbeide for å bringe de ansvarlige og deres støttespillere til ansvar.

60

Videre har Sikkerhetsrådet i resolusjon 1373 28. september fattet vedtak om en rekke tiltak for å hindre finansiering av terrorisme. Også denne resolusjonen er bindende for alle FNs medlemsland.

65

Gjennom en provisorisk anordning av 5. oktober er Sikkerhetsrådsresolusjonen gjennomført i norsk lovgivning. Regjeringen tar sikte på å fremlegge lovforslag til avløsning for den provisoriske anordningen.

President,

70 NATO fordømte umiddelbart terroranslagene og avga en utvetydig støtteerklæring til USA. NATOs faste Råd bekreftet at angrepene er å anse som et angrep på alle Alliansens medlemsland. I henhold til Atlanterhavspaktens artikkel 5 er dermed alle Alliansens medlemmer forpliktet til å bidra til de nødvendige mottiltak.

75

For første gang i Alliansens historie er den kollektive forsvarsforpliktelsen trådt i kraft. Dette understreker solidariteten mellom de allierte. Det vitner om at artikkel 5-garantien - som har utgjort selve ryggraden i vår egen sikkerhets- og forsvarspolitik i over 50 år - er reell. Den trer i kraft når situasjonen krever det.

80 Det sier seg selv at dette vedtaket er av stor viktighet for vårt eget land.

President,

Det er bred enighet om Norges holdning. Tverrpolitisk enighet gir regjeringen styrke i en krevende internasjonal situasjon. Regjeringen vil bidra til å opprettholde denne brede enigheten.

85

Dette er viktig også i lys av vår alliansetilhørighet.

90 Allerede kort etter terroranslagene stilte vårt land seg fullt ut solidarisk med USA. Tusener av nordmenn ga personlige uttrykk for sin medfølelse og smerte.

Vi tilbød samtidig USA bistand til hjelpearbeidet. Tilbudet omfattet
95 åstedsgranskere, katastrofe- og krisepsykiatriske team, og lete- og søkehunder for umiddelbar innsetting.

Norge er beredt til å yte konkret støtte til USA, inkludert militære bidrag. Vi er også rede til å delta i NATO-operasjoner dersom USA skulle anmode om alliert støtte.

100

Norge har allerede stilt militære ressurser til disposisjon. Vi er en del av et intensivt etterretningssamarbeid med USA og innenfor rammen av NATO. Norske mannskaper inngår i NATOs luftbårne overvåkning, som er overført til
105 USA. I tillegg deltar en norsk fregatt i NATOs stående Atlanterhavsstyrke, som

senere vil forsterke nærværet i Middelhavet. En norsk undervannsbåt vil kunne slutte seg til NATOs stående styrke i Middelhavet.

110 Regjeringen mottok forrige uke en henvendelse fra amerikanske myndigheter om å innlede drøftelser på militært nivå om et eventuelt ytterligere norsk militært bidrag. En tilsvarende anmodning har gått til andre av USAs allierte. Flere allierte har de siste dagene bekjentgjort militære bidrag.

115 Regjeringen har gitt en positiv og rask tilbakemelding på denne anmodningen. Dette ble meddelt amerikanske myndigheter mandag i forbindelse med Utenriksministerens samtaler i Washington.

120 Regjeringen er innstilt på å være imøtekommende overfor amerikanske anmodninger.

Regjeringen tar sikte på så raskt som mulig å etablere fast militær representasjon ved det amerikanske hovedkvarteret i Florida. Drøftelser om et eventuelt norsk militært bidrag vil fortsette, men så langt tyder ikke disse på noe kvalitativt nytt i forhold til det vi så langt har bidratt med.

125

President,

130 Terroristnettverkene vil bare bli brutt ned med en langsiktig og helhetlig tilnærming, i bredest mulig allianse, og med et bredt spekter av tiltak, både politiske, rettslige, finansielle, militære og andre. De militære tiltakene er del av en helhetlig strategi, og de er dessverre nødvendige.

135 De militære operasjonene utløser likefullt debatt.

Spørsmålet stilles om de riktige valg er tatt, og om strategien fører fram. Jeg forstår det. Det er en vanskelig situasjon. Dessuten vil det alltid være dype etiske dilemma knyttet til bruk av militær makt. Bruk av militære midler har for meg kun mening når de trengs for å begrense ondskapens - i dette tilfelle terrorismens - konsekvenser.

140

Vi må ikke glemme at det internasjonale samfunn står overfor en hensynsløs motstander, som nøye og nitid har planlagt terroranslag for å drepe flest mulig tusen sivile. Det er en motstander som er villig til å utføre de mest grufulle

ugjerninger på nytt, og som har ressurser og vilje til det.

President,

150 Vi må ikke glemme 11. september!

Taliban-regimet i Afghanistan har - til tross for gjentatte oppfordringer - nektet å etterleve bindende vedtak i FNs sikkerhetsråd om å utlevere Osama bin Laden og andre navngitte personer i terroristnettverket Al Qaida.

155

Taliban-regimet var i ukene etter 11. september fortsatt ikke villig til å etterleve FNs og USAs krav og anmodninger, og ga motstridende opplysninger om Osama bin Ladens tilholdssted.

160 Taliban-regimets helt avvisende holdning til å samarbeide og til å etterleve bindende vedtak av FNs sikkerhetsråd har tvunget det internasjonale samfunn til militære tiltak.

165 Luftangrepene som finner sted er rettet mot militære mål og installasjoner som er direkte knyttet til terrorist-nettverket. Etter det vi vet er betydelige deler av Taliban-regimets militære infrastruktur og viktige terroristleire uskadeliggjort.

Sivile liv er gått tapt. Ett tapt menneskeliv er ett for mye. Ethvert menneske er umistelig.

170

Vi må gjøre det vi kan for å unngå at uskyldige rammes. Jeg er trygg på at de land som deltar i operasjonen gjør det. Utenriksministeren fikk under sin samtale med utenriksminister Powell i Washington tidligere denne uken klare forsikringer om at USA gjør sitt ytterste for å unngå sivile tap.

175

Etter det som er kjent er tallet på sivile omkomne som følge av bombeangrepene mot mål i Afghanistan ikke høyt. Skadene på ikke-militære mål er ikke store.

Det er forøvrig grunn til å stille svært store spørsmål ved troverdigheten i Talibans rapporter om tap av sivile liv. Regimet har systematisk fordreid

180 sannheten både overfor eget folk og det internasjonale samfunn, og er alt annet enn åpent.

President,

Angrepet 11. september rammet USA. Men trusselen er rettet mot verdenssamfunnet, og virkningene rammer alle. Det gjelder også verdensøkonomien, hvor konsekvensene slår inn i velstående og i fattige land. Slik er det i en verden preget av stadig sterkere gjensidig avhengighet.

I tiden etter den 11. september har vi sett en styrket erkjennelse over hele verden, av at globale trusler må møtes globalt, i bredt samvirke mellom alle nasjoner. Det gjelder terrortrusselen, som det gjelder andre av globaliseringens utfordringer.

USA har gått i spissen for å bygge en enestående bred koalisjon. Vi har sett hvordan 11. september styrker viljen til internasjonalt samarbeid. Det er viktig, og i tråd med en hovedlinje i vår egen utenrikspolitikk.

Skal vi vinne kampen mot internasjonal terrorisme - og det skal vi - må alt som er mulig gjøres for å holde sammen og utdype den brede internasjonale koalisjonen som er etablert.

Osama bin Laden oppfordrer til krig mellom religioner og mellom verdens folk. Det er en dyster oppfordring - som ikke kan ha noen appell. Det er budskap fra en sekt som vil forbli isolert, fordi den maner til terror og ødeleggelse.

En ytterligere bekreftelse på dette er det verbale frontalangrep bin Laden nå har rettet mot årets fredsprisvinnere, FN og FNs generalsekretær Kofi Annan.

I debatten etter 11. september er fattigdom og urettferdighet omtalt som en årsak til internasjonal terrorisme. Det er viktig å være presis når det gjelder sammenhengen mellom fattigdom og terror.

Fattigdom og urettferdighet er verdenssamfunnets aller viktigste utfordring. Det var et entydig budskap fra FNs tusenårsforsamling, og det er en ledetråd i langvarig og stor norsk innsats for bistand og utvikling. Denne regjeringen har varslet opptrapping av bistanden.

Håpløse og fornedrende livsvilkår er fattigdommens ansikt. Det kan gi grobunn for desperasjon og vold, og for terror. Men terrorhandlingene vi så 11. september er noe annet. De har sitt opphav i dyp intoleranse og ekstremisme, og

er finansiert av et ressurssterkt internasjonalt nettverk.

225

Terror er ikke de fattiges stemme

Kampen mot internasjonal terrorisme er ikke på noen måte rettet mot Islam. Den er rettet mot en liten gruppe som, basert på ekstremisme og intoleranse, misbruker denne verdensreligionen for sine formål.

230

Dialog med islamske trossamfunn og miljøer er viktig for å motvirke ethvert feilaktig inntrykk av at det dreier seg om en konflikt med Islam. Jeg er derfor glad for at jeg er invitert til et møte med forsamlingen i World Islamic Mission's moské i Åkebergveien i Oslo.

235

Jeg vil benytte anledningen det gir til å styrke toleransen og den gjensidige forståelsen med muslimske trossamfunn i vårt land.

240

Terroranslagene bekreftet også at vi står overfor et nytt og sammensatt trusselbilde. Vi har fått og vil få en debatt om hvordan vi best mulig kan møte denne trusselen.

Debatten aktiviserer folk fra universitet og forskning, media, frivillige organisasjoner, kirkesamfunn og politiske partier. Det er positivt. Regjeringen ønsker en dialog med ulike miljøer om disse spørsmålene.

245

President,

250

Mange her hjemme er bekymret for at den afghanske sivilbefolkning må betale prisen for det bin Laden og hans terroristnettverk Al Qaida står bak.

Derfor ønsker mange midlertidig stans i bombeaksjonene nå i fastemånedens Ramadan.

255

FN og hjelpeorganisasjoner opplyser at de militære aksjonene bare i meget begrenset omfang har vanskeliggjort det humanitære hjelpearbeidet.

260

FNs nødhjelpskoordinator peker på at liten samarbeidsvilje fra Talibans side, plyndring av FN-kontorer og Talibans manglende vilje til å sikre tilgang for humanitære leveranser, er de viktigste hindre for det humanitære hjelpearbeidet.

265 På tross av disse vanskelighetene sier FNs nødhjelpskoordinator at har det vært en betydelig økning i de humanitære forsyningene til Afghanistan. Man er nå oppe i leveranser på 1500 tonn pr. dag, av et daglig behov på omlag 1700 tonn.

Det er ikke gitt at en "bombepause" vil ha noen vesentlig virkning på de
270 humanitære forsyninger. Men det vil kunne bidra til at bin Laden og Taliban befester sine posisjoner. Dette vil igjen kunne føre til at de militære operasjonene trekker i langdrag.

President,

275

Bruk av såkalte "klasebomber" opptar mange. Det er forståelig. Dette er også regjeringen opptatt av.

Enkelte typer klasebomber representerer et humanitært problem på grunn av
280 udetonerte eksplosiver. Dette er det bred enighet om blant de fleste vestlige land. Men bruken av klasebomber i Afghanistan har vært begrenset og rettet mot klart identifiserte militære mål.

Denne typen våpen er ikke forbudt etter folkeretten. Norge arbeider sammen
285 med andre land for å etablere begrensninger på bruken av enkelte typer klasebomber, særlig når det gjelder selvestruksjon og oppryddingsforpliktelser. Vi vil aktivt følge opp disse spørsmålene i de pågående nedrustningsforhandlinger i Genève.

290 Siktemålet for vårt arbeid er at det kan gi grunnlag for et forbud mot enkelte typer klasebomber.

President,

295 Lenge før luftangrepene mot mål i Afghanistan begynte forrige måned var over 4 millioner afghanere flyktninger. Hele 5 millioner afghanere var avhengige av nødhjelp fra FN og andre internasjonale organisasjoner. Dette skyldes, som vi vet, mangeårig krig, naturkatastrofer og vanstyre. Før den 11. september stilte det internasjonale samfunn opp med kun en liten del av den humanitære
300 bistanden som var nødvendig.

I dag er denne situasjonen paradoksalt nok radikalt forandret. Over de siste ukene har sentrale giverland doblet eller tredoblet den humanitære bistanden til Afghanistan. Det er etter 11. september gitt tilsagn om mer enn 5,4 mrd. kroner i humanitær bistand til Afghanistan.

Norge er en av de viktige bidragsyterne. Den humanitære bistanden fra Norge er trappet betydelig opp de seneste uker, og totalt 305 mill. kroner er i år øremerket Afghanistan. Bistanden blir distribuert både gjennom FN, Røde Kors og andre norske frivillige organisasjoner.

Regjeringen vil sikre at Norge fortsatt spiller en sentral rolle på det humanitære område, og at vi gjør det vi kan for å redde liv og avhjelpe nød.

Taliban har, siden de grep makten i Afghanistan, tilsidesatt befolkningens grunnleggende behov og fundamentale menneskerettigheter.

Kvinner utsettes for overgrep. Utroskap straffes med døden. Jenter er bannlyst fra skolene fra åtteårsalderen. Vilkårlig tortur og henrettelser er vanlig. Mennesker omkommer og drepes som en direkte følge av regimets politikk. Det er et av de mest undertrykkende regimer i nyere tid. En bombestans vil ikke føre til at Taliban endrer sin politikk på disse områdene. Tvert imot taler all erfaring for at overgrepene vil fortsette, og at det ikke vil bli lettere å distribuere mat og annen nødhjelp til befolkningen.

Taliban-regimet er isolert, og er ikke internasjonalt anerkjent. Det er ikke støttet av noe annet land eller av internasjonale organisasjoner. Det har ikke sete i FN. Regimet er kommet til makten ved voldsbruk, og er ikke representativt for sitt folk. Det er bred internasjonal enighet om at Taliban-regimet bør bort. En bred samlingsregjering må skape stabilitet og økonomisk utvikling i landet.

Den afghanske befolkning må selv ta ansvaret for dette. I en overgangsfase vil imidlertid FN måtte få en sentral rolle. Også Norge er beredt til å støtte opp om dette arbeidet.

Generalsekretærens spesialrepresentant Lakhdar Brahimi leder nå arbeidet med å berede grunnen for et representativt og multietnisk styre i Afghanistan.

Det internasjonale samfunn må bidra til langsiktig gjenoppbygging i landet med etableringen av en ny og bred samlingsregjering i Afghanistan. Dette vil også måtte omfatte retur og reintegrasjon av millioner av afghanske flyktninger.

345 Norge vil aktivt bidra til en slik utvikling, gjennom vårt medlemskap i Sikkerhetsrådet og vårt formannskap neste år i den internasjonale giverlandsgruppen for Afghanistan.

President,

350

De grufulle hendelsene i New York viser hvor sårbare våre samfunn er. Vi kan aldri beskytte oss mot enhver form for terrorisme. Men det internasjonale samfunn må gjøre det som er mulig for å hindre at terrornettverk kan operere internasjonalt.

355

Samfunnssikkerhet og beredskap er en prioritert oppgave for Regjeringen. Regjeringen vil snarlig fremme en stortingsmelding om dette.

360

Jeg vil understreke at terrorfaren i Norge er lav. Vi har ingen indikasjoner på at det planlegges konkrete terroranslag mot Norge.

Vi bedømmer faren for bruk av biologiske eller kjemiske stridsmidler som svært liten.

365

Det er etter 11. september likefullt truffet en rekke tiltak for å sikre nødvendig beredskap og sikkerhet.

Det er etablert et tett samarbeid mellom det sivile samfunn og forsvaret. Militære enheter og utstyr er også viktige ressurser til støtte for det sivile samfunn.

370

Politiet har iverksatt tiltak av forberedende og operativ karakter i henhold til sine særskilte terror- og sabotasjeplanverk. Det er også iverksatt skjerpede sikkerhetstiltak for flysikkerhet, tele, post, energi og annen samfunnskritisk virksomhet.

375

Også på militær side er beredskapen styrket. Det er innkalt mannskaper fra heimevernet for å ivareta nødvendige vakt- og sikringsoppgaver. Vi har styrket

380 jagerflyberedskapen i Sør-Norge.

Tiltakene som er iverksatt er av forberedende karakter. Formålet er å gjøre oss beredt for det tilfelle at vi skulle stå overfor en reell trussel.

385 Myndighetene vurderer situasjonen fortløpende og vil om nødvendig iverksette nye tiltak.

President,

390 Frykt for terror er blitt en del av hverdagen også i vårt land. Jeg forstår godt den uro som gjør seg gjeldende.

Men usikkerhet, frykt og maktesløshet vil forsterke virkningene av disse terrorhandlingene. Derfor møter vi situasjonen med en klar holdning og med
395 målrettede tiltak.

Den ytre trusselen må ikke få skape en indre usikkerhet: Vi avlyser en feriereise, vi drar ikke for å besøke venner og slektninger i utlandet, vi søker ikke opplevelsene som ellers ville beriket oss, forskere avlyser kongressen med
400 kolleger, kontakten blir mindre.

Dette er den indre fienden. Internasjonal terrorisme rammer også ved å spre frykt og mismot. Vår alles viktigste innsats er å ikke gi etter for dette.

405 Kampen mot internasjonal terrorisme vil bli langvarig. Vi vil vinne denne kampen. I en bred koalisjon, på tvers av landegrenser og tidligere skillelinjer, kan vi legge grunnlaget for internasjonal sikkerhet og stabilitet.

President!

410

Dette er ikke bare en kamp mot terrorisme. Det er en kamp for den internasjonale rettsorden, for mellomfolkelig samkvem, for frie og åpne samfunn, for toleranse, ja, for selve menneskeverdet.

415

Kilde

<http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/bondevikII/smk/taler/001001-090231/dok-bn.html>

Emner

11. september, Redegjørelse, Terrorisme

420

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/etter-terrorangrepene-mot-usa>

425

430

435

440

445

450

455